

In Peaces voorjaar 2010 staat de fotorapportage over Maya indianen in Guatemala.

Onderstaand treft u het achtergrondartikel aan, geschreven door **Sengul Civan**.

Guatemala: Maya indianen onder druk

36 jaar heerste in Guatemala tussen de regering en de guerrillabeweging een burgeroorlog. In de periode 1960-1996, vielen de meeste slachtoffers onder de Maya indianen. Na het vredesakkoord van 1996 verloopt het opbouwen van de democratie in Guatemala complex. Vooral de inheemse bevolking ondervindt nog steeds de gevolgen hiervan. 87% van de Maya's leeft op de armoedegrens.

De uitwerking van het vredesakkoord tussen de regering en de guerrilla's, laat nog veel te wensen over. Hierdoor blijft de sociaal economische positie van de Maya's kwetsbaar. Door gebrek aan goed onderwijs, toegang tot gezondheidszorg en huisvesting, blijven de Maya's ondervertegenwoordigd in de politieke arena. Hierdoor hebben ze te weinig invloed op het politiek bestuurlijk systeem om hun sociaal economische positie te verbeteren.

De huidige conflicten waarmee de Maya's kampen gaan over: loonconflicten met grootgrondbezitters, uitsluiting van consultatie over landbouwgrond, winning van belangrijke natuurlijke bronnen voor de industrie, en de invloed hiervan op het milieu en de leefomgeving. De strijd is diepgeworteld en gaat ver terug in de historie van Guatemala.

Onstuimige geschiedenis

Door de vele conflicten in de loop van de geschiedenis, verloren de Maya indianen meerdere malen vruchtbare landbouwgrond aan de elite. Zo was er tijdens de koloniale overheersing sprake van de 'repartimiento' wetgeving. Deze wet dwong de Maya-indianen om op de grote plantages te werken van de grootgrondbezitters, als zij celstraf en dwangarbeid wilden voorkomen.

Om in de buurt te wonen verlieten de Maya's hun eigen kleinschalige landbouw- en woongrond, waardoor zij hun economische zelfstandigheid verloren. Hoewel de slavernij rond 1821 was afgeschaft, duurde de praktijk van gedwongen arbeid voort. Het keerpunt hierin kwam halverwege de jaren '40, met de komst van de liberale regering.

Hervormingsgezinde regering voor rechten van Maya's

De periode vanaf 1944 tot 1954 wordt als de tienjarige lente getypeerd. President Arvelo, die in 1944 aantrad, zette democratische hervormingen in en voerde een sociaal welvaartsprogramma zoals een sociale veiligheidswet, die arbeiders het recht gaf om onder veilige omstandigheden te werken op de plantages. Ook werd de oprichting van vakbonden toegestaan, zoals Confederación Nacional Campesina de Guatemala. Zijn opvolger, president Arbenz Guzman, voerde de Agrarische Hervormingswet door. Hierbij werd land teruggegeven aan de arme bevolking, waaronder de Maya's.

Guzman's hervormingen werden als dreigend opgevat, omdat de economische belangen van een fruit multinational uit de VS in het geding kwam. Onder de democratische hervormingen werd de Communistische Partij, PGT, in Guatemala gelegaliseerd. Hierdoor werd Guzman's regime, mede door de vrees van de VS voor het communisme, van de macht verdreven.

Na de coup heerste er een periode met verschillende dictators, waarbij de democratische hervormingen en de Agrarische Hervormingswet met veel repressies werden teruggedraaid. De guerrillagroeperingen verzetten zich tegen deze dictatoriale regimes. President Rios Montt, die aan de macht kwam door een staatsgreep, bond in 1982 de strijd aan tegen de guerrilla's. In deze bloedige strijd sneuvelden veel Maya's.

Leiders van boerenorganisaties werden als illegaal bestempeld. Veel van hen zijn in die periode verdwenen. Ruim 200.000 Maya's vluchtten onder andere naar Mexico en de VS. De vraag is, kan het vredesakkoord uit 1996, waarvoor generaal Julio Balconi en guerrillero Rodrigo Asturias het startsein gaven, nog hoop bieden voor het opbouwen van de democratie en voor de rechten van de Maya's?

Gestage democratische hervormingen en vredesopbouw taken NGO's belangrijk

Het juridische systeem faalt in een behoorlijke uitvoering van het in 1996 bereikte vredesakkoord tussen de regering en de guerrilla's. Maar geleidelijk aan zijn er kleine positieve ontwikkelingen. In december 2009 werd oud-generaal Marco Antonio Sanchez Samayoa veroordeeld tot 53 jaar cel, voor de verdwijning van acht boeren in de jaren '80 en beloofde de huidige centrum-linkse president Alvaro Colom in 2008 dat de militaire archieven over de burgeroorlog toegankelijk zullen zijn voor het publiek, zodat Guatemala zich kan verzoenen met haar verleden. Ook is de invloed van het maatschappelijk middenveld sinds het vredesakkoord toegenomen.

Het was natuurlijk slecht nieuws dat er mensenrechtenverdedigers zijn aangevallen in Guatemala. Desondanks blijven de vele NGO's, om hun werk te doen want er is nog veel te doen in Guatemala. Zo ook voor PBI, zij blijft met haar aanwezigheid organisaties steunen die zich gewelddoos inzetten voor sociale-, economische- en milieurechten in Guatemala.

Bronnen: Amnesty International (2006), www.jstor.org (Wicazo Sa Review-1993), www.landinfo.net/Guatemala, www.rnw.nl (Nederlandse Wereldomroep), www.trouw.nl (1998 en 2007), <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/7081312.stm>